HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נשאלין עליה. כלומר חשבינן לה לטמא אותה כאילו יש בה דעת לישאל. לשון אחר נשאלין לב"ד מה תהא עליו (ה) וזו עיקר נשאלין עליה בעלים יהו נשאלין בעל כרחן בשבילה לב"ד מה תהא עלה: **אפילו הוא כלי מוגמ על גבי קרקע.** כלומר אע"ג דכלי טהור זה שנולד בו הספק אין בו דעת לישאל ובו לא היה אדם עוסק שיהא מוליכו ומביאו בידו אבל אדם עסוק בטומאה שהיה נושא שרץ בידו ספק נגע בכלי ספק לא נגע אם רש"י הוא ספיקו טמא: **אלא דאיתכשר במאי.** ה"נ מלי בעי אקרא והכשר אשר יגע בכל טמא (ו) במאי איתכשר ואיכא למימר בשר דקרא פשיטא דאיכא הכשר טובא דבשר של שלמים נאכל בכל העיר ולכל אדם ושם מדיחין אותו ומבשלין אותו ואיכא הכשר טובא אבל בהמה זו שנמלאת בשדה מחט בעזרה במקום שחיטה ומהיכן קבל הכשר הכשר דמה אינו מכשיר מדר' חייא בר אבא א"ר יוחנן כו': **משקה בים מטבחיא.** שהודחה בהן אינו מכשיר: **אלא דאיתכשר בחיבת הקודש.** חיבת הקודש מכשרתה לבוא לידי טומאה דקיימא לן בפרק שני דשחיטת חולין [לו:] חיבת הקודש משווה לה אוכל לקבולי טומאה: **למימני בים ראשון ושני.** שיהא הוא מטמא אחרים דקתני הכשר טמא ולא קתני הכשר פסול: **נמי.** בתמיה. א"כ תיפשוט מדקתני טמא משמע מטמא אחרים משום הכשר חיבת הקודש תיפשוט דבעי ריש לקיש בשחיטת חולין [שם.]: **לריך של מנחות.** יבש של מנחות מקום אלא נגע לשם שמן: **לריך.** לשון יבש ודומה לו גבי שופר (ר"ה ד' מ:) היה קולו דק או עבה או לריך: להכי נקט פרה של זבחי שלמים לפי שהעור והבשר לבעלים ומתעסק ליפות העור והבשר ומעבירה בנהר סמוך לשחיטתה ומשקין אותה כדי שתהא נוחה להפשיט כדאמרינן בסיומא דבילה (ט): **ועדיין משקה טופח עליה.** ואי אפשר אלא יפול מן המשקה על הבשר כל שהוא בשעת הפשט: **ונהדר פרש.** דקא סלקא דעתך תורת משקה עליו שהרי בשעה זו השקה אותה: **בפרש עבה.** דלאו משקה הוא: **שרץ מטמא את המשקין.** מקל וחומר מכלי בלעיל [יח:] ומשקין שבאו מחמת שרץ מטמאין כלי כדיליף [שם] מבכל כלי יטמא (י) וקא סבר טמא הכלי מן המשקה כדהוה דריש לה ר' יהודה דריש לה (כ"ה ד' מ:) מיקמי דהדר ביה ודריש ביה נמי דאמי יטמא יטמא וליף מייה דחוזר כלי זה ומטמא את האוכלין כדאשכחן בהו דכלים מטמאין (ב) מכל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל (ג) משמע שנטמא האוכל מאויר כלי חרס ואוכלין את המשקין כו'. ומיהו לא מיתרצא היא דהאי אוכל הבא מחמת כלי דקאמר קרא דמטמא משקה לאו בכלי הבא מחמת משקה קאי אלא בבא מחמת שרץ ותנא תני למדנו אלא טומאות בשרץ דמשמע דטומאה הולכת מזה לזה ומזה לזה ומהכא הוה מצינו למיפרכיה למילתיה אלא דאקשי ליה קושיא אחריתי מפורשת טפי דקתני אלא וקא חשיב ארבע והיא היא: **ואוכלין מטמאין את המשקין.** דדריש טמא דגבי אוכלין טמא לטמא אוכלין המשקין כדדרשים ליה ר"ע [יח.]. והוה הדין דמלי למיתני וכלי מטמא את המשקין ומשקין מטמאין אוכלין כיון דאית ליה טמא יטמא ותרוייהו לא מצי למיתני דיימא כלי מטמא את האוכלין ואוכלין את המשקין ומשקין שבאו מן האוכלין מטמאין את האוכלין דהא ליתא בקרא אפי' לר' עקיבא דהוה ליה אלא אלא דאיתכשר בחיבת הקודש. ומ"מ אי חיבת הקודש מהניא למימני ביה ראשון ושני מאי נפקא מינה דהאי משקין בית מטבחיא דכן ואין מכשירין [ז] ואו"י דאיצטריך לכתה דבריס שמביאין בעזרה אלא שייך בהו חיבת הקודש כגון ביכורים או חולין שאוכלין בעזרה כדי לאכול המנחה והזבח על השובע כדאיתא בהקומץ רבה (מנחות כא:) (ט): **ובשעת** שחיטה עדיין משקה טופח עליה. פירש הקונטרס דאי אפשר אלא יפול מן העור על הבשר ואין נראה דאם כן הוי ליה תלושין ותלושין לא מכשירין כיון דדרשים שמואל יטמא ממש ליכא אלא חד קרא בהכשר וההוא מוקי לה במחוברים ולהכי נקט והעבירה בנהר משום דבעי הכשר מן הנהר שהוא מחובר ואומר ר"י דעל ידי העור הוכשר הבשר דבהעור והרוטב (חולין קיח:) פליגי אי יש יד להכשיר אבל לחולי עלמא יש שומר להכשיר ובכל העור באו מים בעודם מחוברים (ה): מי

לא דיין שהן דבן **אלא שאין מכשירין.** לא בעי לשנויי תרגומא אלא לעניין (ט) תירץ כן מחמת דוחק וזה שאין מכשירין משום דס"ל דתלושים לא מכשירין (א) דדרשי טמא דכתי' גבי משקין יטמא ממש ולא הכשר וליכא אלא חד קרא בהכשר (ב) וס"ל לאוקמי טפי במחוברין מבתלושין (ג): **אלא** דאיתכשר בחיבת הקודש. ומ"מ אי חיבת הקודש מהניא למימני ביה ראשון ושני מאי נפקא מינה דהאי משקין בית מטבחיא דכן ואין מכשירין (ד) ואו"י דאיצטריך לכתה דבריס שמביאין בעזרה אלא שייך בהו חיבת הקודש כגון ביכורים או חולין שאוכלין בעזרה כדי לאכול המנחה והזבח על השובע כדאיתא בהקומץ רבה (מנחות כא:) (ט): **ובשעת** שחיטה עדיין משקה טופח עליה. פירש הקונטרס דאי אפשר אלא יפול מן העור על הבשר ואין נראה דאם כן הוי ליה תלושין ותלושין לא מכשירין כיון דדרשי שמואל יטמא ממש ליכא אלא חד קרא בהכשר וההוא מוקי לה במחוברים ולהכי נקט והעבירה בנהר משום דבעי הכשר מן הנהר שהוא מחובר ואומר ר"י דעל ידי העור הוכשר הבשר דבהעור והרוטב (חולין קיח:) פליגי אי יש יד להכשיר אבל לחולי עלמא יש שומר להכשיר ובכל העור באו מים בעודם מחוברים (ה): מי

נשאלין עליה אפילו בכלי המונח על גבי קרקע כדבר שיש בו דעת לישאל והבשר טמא האי בשר דאיתכשר במאי אי נימא דאיתכשר בדם והא (ו) א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנאמר [ז] לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים מכשיר ושאינו נשפך כמים אינו מכשיר ואלא דאיתכשר במשקי בית מטבחיא והא א"ר יוסי בר' חנינא (ח) משקי בית מטבחיא לא דיין שהן דבן אלא שאין מכשירין ואלא דאיתכשר בחיבת הקודש אימור דמהניא ליה חיבת הקודש לאיפסולי גופיה למימנא ביה ראשון ושני נמי תיפשוט (ט) דבעי ריש לקיש צריך של מנחות (י) מונין בו ראשון ושני או לא (יא) אמר רב יהודה אמר שמואל (יב) כגון שהיתה פרה של זבחי שלמים והעבירה בנהר ושחטה ועדיין משקה טופח עליה נמצאת בפרש הכל טהור וניהדר פרש וניטמייה לבשר אמר רב אדא בר אהבה בפרש עבה רב אשי אמר (יג) אפי' תימא בפרש רכה (יד) משום דהוי משקה סרוח תני תנא קמיה דרב ששת שרץ מטמא את המשקין ומשקין מטמאין את הכלי וכלי מטמא את האוכלין והאוכלין מטמאין את המשקין ולמדנו שלש טומאות בשרץ הני ארבעה הן גוז משקין דרישא אדרבה גוז משקין דסיפא לא אשכחן תנא דאמר משקין מטמאין כלי אלא רבי יהודה והדר ביה וסימניך נזייתא (טו) תנן התם (טז) שרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה מפני שהתנור תחלה אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא וניחזי להאי תנור כמאן דמלי טומאה דמי ותיהוי האי פת ראשונה אמר ליה לא סלקא דעתך (יז) דתניא יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס

ת"ל

מסורת הש"ס

(ה) לעיל כח. [וש"נ], (ו) [לעיל כח. חולין לו:], (ז) חולין לו. מנחות קב:, (ח) [ויקרא ז:], (ט) [דף מ.], (י) [ויקרא יח:], (כ) [שם], (ל) [שם], (מ) [דף כח.], (נ) [וע"ע תוס' חולין דף לז. סד"ה כי], (ס) מדאורייתא. תוס' שאנן. ב. ההוא דמכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא. תוס' שאנן. ג. וכיון דמדאורייתא תלושין לא מכשרי במשקה בית מטבחייא לא גזרו רבנן. רבינו דוד. ד. אבל אי אין מונין בו ראשון ושני אז נפק"מ טובא דאין מכשיריין דאם היו מכשיריין היו מונין בו ראשון ושני. תוס' שאנן. ה. ואע"פ שבאותה שעה היתה הבהמה חיה ולא היתה ראויה להכשר, הואיל ועדיין אותה משקה שקיבל בעודו מחובר הוא טופח עליה רואין אותה שהוכשרה במים מחוברין. מי' הר"ן.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה נשאלין וכו' מה תהא עליה חז: (ב) ד"ה שרץ וכו' מטמאין אותן מכל אשר בתוכו:

מוסף רש"י

שאינו מכשיר. אם נפל על הזרעים (חולין לג). **דם שנשפך כמים.** דם חולין שאין חסין לקבלו בכלי, מכשיר. לאיתקש למים, אבל דם קדשים מתקבל בכלי ולכיך ממנו למזבח ואינו נשפך לגיהוך כמים, אינו מכשיר. אלא איתקש למים (לעיל סז.). **לא דיין שהן דבן.** שאין ממטמאין (חולין לז). **צריך של מנחות.** קורטי קמח הנבוט במנחה ואין שמן נכנס לתוכו (חולין לז.) קלת מן הסולת אלא נגע בשמן ולא הוכשר ונגע בו שרץ (מנחות קב:). **שהתנור תחלה.** שנטמא מן האויר, כדכתיב (ויקרא יא) אל תוכו, והוא אחר ומטמא אוכלין שבתוכו מן האויר (שבת קלח:). **כמאן דמלי טומאה דמי.** כשנפל השרץ באויר, הא אלא נגעה ומטמא והלכך כמאן דמלי טומאה הוא ותהוי פת ראשונה (שם). **לא אלא דעתך.** למיהוי כמאן דמלי טומאה (שם). **יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס.** אאם היה כלי אחר בתוכו שיטמא ממחמת השרץ שבאויר המיון או ממחמת שיטמאנו אויר כלי המיון שהוא טמא (שם).

מוסף תוספות

קבח א מיי' פ"ח מהל' אבות הטומאה הלכה ג:

קבט ב ג מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הלכה יח:

קל ד מיי' פי"ח מהל' אבות הטומאה ה"ב:

עין משפט נר מצוה

תורה אור השלם

1. לא תֹאכְלֻנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב כד

רבינו חננאל

נשאלין עליה אפילו בכלי המונח על גבי קרקע, ולפיכך אמר ברשות הרבים ספיקו טהור, ברשות היחיד כי האי גונא ספיקו טמא. והאי ספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור ברשות היחיד ספיקו טמא, גמרינן לה מסוטה, דכתיב בה ונסתרה והיא נטמאה, הנה כיון שנסתרה ספיקא הוא, אלא כיון שברשות היחיד נסתרה אמרה תורה נטמאה וכו', ופשוטה היא, וכבר פרשנוה בכמה מקומות. לפיכך לא הארכנו בה. ואקשינן ועוד והלא אין האוכל מיטמא בלא הכשר מים. וזה הבשר היאך נטמא בלא הכשר משקה, הא אוקימנא לדם קדשים ולמשקה בית מטבחיא דלא מכשרי, היכן הוכשר שנטמא. ושנינן דאיתכשר בחיבת הקדש, כלומר תאות אדם לקדש משוה הדבר שמקדיש אע"פ שלא הוכשר במים כאלו הוכשר. ואמרינן אימור דמהניא חיבת הקדש כו', ואם תאמר אין הכי נמי דחיבת הקודש מכשר לטומאה למנות בו ראשון ושני. אי הכי תפשוט ביעא דריש לקיש, דהוה בעי צריך של מנחות, פירוש שהוא פסולת הסלת כגון המורסן וכיוצא בו. מונין בו ראשון ושני או לא, כלומר אם נגע השרץ בהאי צריך שלא הוכשר במים ונטמא, אם יגע הוא באחרים יטמא אחרים או לא ולא איפשטא, וכיון דלא איפשטא. לא איחברו לן דמטמיא. ושנינן דרך אחרת כגון בהמה של זבחי שלמים והעבירה בנהר, ועדיין היה משקה טופח עליה, ונשחטה והוכשר הבשר באותו משקה הטופח שהיה בעור ונמצאת המחט בפרש הכל טהור, אוקימנא אפילו בפרש רך שהוא כמים, דכיון דהוה ליה משקה סרוח אינו מטמא, ואפילו למאן דאית ליה טומאה למשקין, דנהי דמטמא משקין הראויין לשתיה דאינון מיקרו משקין, אבל הני דסרוחין נינהו לא. תאני תנא אהא דתנינן בתורת כהנים שהן

דברי ר' עקיבא. היה התנא שונה סתם, השרץ מטמא את המשקה, והמשקה את הכלי, והכלי את האוכל, והאוכל את המשקה, למדנו שלש טומאות בשרץ, אמר ליה רב ששת שתי הני לפי מה שפירשת משקה וכלי ואוכל ומשקה ארבעה טומאות הן, אלא גוז משקה דרישא, כלומר העבר אותו ולא תאמר משקה ברישא אלא שנה כלי אוכל ומשקה ולמנן שלא יתחלף לך שים לך סימן נזיאתא. פירוש המשקה שאמרת מטמא הכלים שהוא שם הכלי של משקין נזיאתא, כדגרסינן בערב פסחים תמרי בהילדוך לבי נזיאתא דהוט, ועוד גרסינן מסובריא דנזיאתא, [נ"א: יש אומרים כדגרסינן האי מסובריא דנזיאתא וסימן כשם שראשה של זו גוזזה כך משקין דברישא בהך בריייתא ולא סביר לן] סמי אותן המשקין דלא אשכחן תנא דתני משקה מטמא כלי אלא ר' יהודה והדר ביה כדפרשינן לעילא. **תנן התם השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחלה,** אמר ליה רבא לרב אדא בר אהבה, הלא זה השרץ לא נגע בכותלי התנור אלא נתלה באוירו, ואתה רואה אותו כאלו נגע בכותלי התנור וטמאהו, כך נזזייה להאי תנור כמאן דמלי שרצים, ונימא כאלו השרץ עצמו נגע בפת ותהוי הפת תחלה. אמר ליה לא אמרינן דהאי תנור כמאן דמלי שרצים דמי ונימא כאלו השרץ עצמו נגע בפת ותהוי הפת תחלה דתניא יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס,